

SVEŠVALODU INTEGRĀCIJA STUDIJĀS

Integration of Foreign Languages in Study Process

Diāna Liepa

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija

Abstract. *The aim of the article is to describe language learning conditions for improvement of students learning experience. The practical task is to promote students' knowledge about language learning, foreign language learning pedagogical conditions and its transformation in the study process. The study is carried out in previous research analysis to gain insight into the overall situation of the foreign language studies in Latvia. The research provides an explanation of students' learning and teaching conditions, the results show that a unified foreign language study conception should be developed and implemented in practice.*

Research Methods. *Theoretical methods: analysis of scientific and methodological literature, modelling. Empirical research methods: methods of data acquisition – observation, experimenting, data analysis by using the data processing software SPSS 17.0. The research is based at the Riga Teacher Training and Educational Management Academy RTTEMA Pre-School and Primary School Teacher programmes.*

Keywords: *teaching, learning, study process, foreign languages, acquisition.*

Ievads

Introduction

Pētījumā tiek veikta iepriekš veikto pētījumu analīze, lai gūtu ieskatu par kopējo situāciju svešvalodu studijās Latvijā. Pētījuma kontekstā nozīmīgākie ir pētījumi par izglītības iestāžu spēju veicināt kompetenču apgušanu, jo to secinājumi izmantojami svešvalodu studijās. Aprakstīts empīrisko datu apstrādes rezultātu izvērtējums, veikta rezultātu vispārināšana. Izstrādātas pedagoģiskās rekomendācijas un vadlīnijas. Mācīšanās un mācīšanas esošās pieredzes analīze liecina, ka svešvalodu studijās tiek izmantotas dažādas valodas apguves pieejas (integrētā, strukturālā, funkcionālā, interaktīvā, uz saturu vērsta). Svešvalodu docētāju izpratne par valodas apguvi, studijās izmantoto jēdzienu nozīmi, studentu mācīšanas un mācīšanās principiem ir ļoti atšķirīga (Liepa, 2011:611).

Valodu studijās joprojām dominē tradicionālo pedagoga un studenta attiecību saglabāšana. Svešvalodu studijās nav vienotu valodas prasmju apguves, vērtēšanas un pašnovērtēšanas kritēriju. Vienotas koncepcijas trūkums kavē studentu radošas pašpieredzes veidošanos svešvalodu studijās. Studiju kursu aprakstu analīze ļauj secināt, ka svešvalodu studiju kursu plānošanā un organizēšanā svarīgi ievērot vienotus nosacījumus valodas apguvē, kritēriju izmantošanā, integrēta satura veidošanā, studiju pedagoģisko principu izmantošanā, rezultātu analīzē (Liepa, 2011:611).

Pētījuma mērķis: aprakstīt svešvalodu studiju nosacījumus studentu mācīšanās pieredzes pilnveidošanai.

Praktiskais uzdevums ir sekmēt studentu zināšanas par valodu apguvi, svešvalodu studiju pedagoģiskajiem nosacījumiem un to transformāciju studiju procesā.

Pētījuma metodes:

teorētiskās metodes: zinātniskās, metodiskās literatūras analīze, esošās prakses analīze, modelēšana; empīriskās metodes: datu ieguves metodes – novērošana, anketas izstrāde, anketas aizpildīšana, iegūto datu analīze. Pētījuma dati interpretēti kvantitatīvi ar datu analīzes programmu, anketas rezultāti apstrādāti, izmantojot matemātiski statistiskās metodes, attēloti grafiski, analizēti un interpretēti.

Pētījumā piedalījās Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas studenti. Pētījumā pārstāvētās pedagoģijas studiju programmas: „Pirmsskolas un sākumskolas skolotājs” un „Pirmsskolas skolotājs”.

Svešvalodu studiju raksturojums Latvijā *Characterization of Latvian foreign language studies*

Lai varētu sekmīgi konkurēt Eiropas Savienības darba tirgū, augstskolu absolventiem nepieciešamas atbilstošas svešvalodu prasmes un kompetences. Augstākajās mācību iestādēs svešvalodu var apgūt kā atsevišķu studiju kursu un kopā ar kādu citu studiju kursu, lasot profesionālo literatūru. 2006. gadā veiktajā Labklājības ministrijas ESF nacionālās programmas darba tirgus pētījumā „Profesionālās un augstākās izglītības programmu atbilstība darba tirgus prasībām”, analizējot kvantitatīvās aptaujas datus par izglītības iestāžu spēju veicināt prasmju apgūšanu, secināts, ka atsevišķas prasmes tiek vērtētas dažādi un pastāv atšķirības starp profesiju grupām un izglītības iestādēm. Vismazāk respondentu nav apmierināti ar izglītības iestādēm par savas specialitātes pārzināšanu un prasmi patstāvīgi mācīties, kā arī par prasmi sameklēt informāciju. Gandrīz puse respondentu (46,3%) uzskata, ka ir pilnībā apmierināti ar zināšanām un prasmēm savā specialitātē, 40% ļoti pozitīvi vērtē sniegtās prasmes patstāvīgi mācīties un strādāt komandā. Vismazākais pilnībā apmierināto respondentu skaits ir attiecībā uz svešvalodu prasmēm (25%), tādējādi var secināt, ka augstākās izglītības iestādes nepietiekami daudz vai nepietiekami augstā līmenī nodrošina svešvalodu apguvi. Samērā maz pilnībā apmierinātu respondentu ir arī attiecībā uz izglītības iestādes iemācītajām prasmēm piemēroties un darboties jaunās situācijās (29,9%). Šī tendence ir bīstama mūsdienu tirgus ekonomikas apstākļos, kad ļoti būtiska ir spēja pielāgoties izmaiņām darba tirgū. (*ESF nacionālā programma „Profesionālās un augstākās izglītības programmu atbilstība darba tirgus prasībām”*, 2007:64)

Analizējot pētījuma rezultātus, var secināt, ka izglītības ieguldījums darba tirgū nepieciešamo prasmju apgūšanai ir zemāks, nekā nepieciešams. (*ESF nacionālā programma „Profesionālās un augstākās izglītības programmu atbilstība darba tirgus prasībām”*, 2007:65)

Labklājības ministrija veica arī pētījumu par mācību laikā apgūto prasmju pašvērtējuma saistību ar darbu atbilstoši izglītībai. (*ESF nacionālā programma „Augstāko un profesionālo mācību iestāžu absolventu profesionālā darbība pēc mācību beigšanas”*, 2007:222)

Pētījuma rezultāti liecina, ka svešvalodu prasmes ir vissliktāk apgūtās dzīvei nepieciešamās prasmes. „Pedagogu izglītība un izglītības zinātnes” programmas absolventi svešvalodu prasmju apguvi novērtējuši viszemāk

(*ESF nacionālā programma „Augstāko un profesionālo mācību iestāžu absolventu profesionālā darbība pēc mācību beigšanas”*, 2007:222).

Pēdējos gados vairākās Latvijas augstskolās svešvalodas kursam paredzētais laiks tiek arvien vairāk samazināts. I. Rudzinska veica pētījumu par svešvalodu studijām Latvijas augstskolās, kura rezultātā radās šādi secinājumi:

- vispopulārākā ir tekstu lasīšana no mācību grāmatām (68%), bet vismazāk studentu lasa garākas literatūras vienības (garāki teksti par 5 lpp.);
- no rakstīšanas aktivitātēm visplašāk tiek izmantota e-pasta vēstuļu rakstīšana (68%), bet neliels skaits studentu raksta referātus un pierakstus par mācīšanās aktivitātēm (14%);
- runāšanas aktivitātes tiek lietotas visvairāk: 100% studentu atbildējuši, ka nodarbībās veido dialogus, strādā grupās, individuālās prezentācijas praktizējuši 43%;
- 68% studentu atzīst, ka uzdevumi nodarbībās un pārbaudes darbos viņiem ir par grūtu;
- 100% studentu atzīst, ka studiju procesa laikā viņi uzņem informāciju, bet tikai 30% un 46% studentu atzīst, ka apraksta notikumus, izsaka viedokli – tātad var secināt, ka studiju procesa norise joprojām ir tradicionāla;
- studiju sasniegumu vērtēšanā visvairāk (89%) tiek izmantoti testi. (Rudzinska, 2008:475)

Minēto pētījumu analīzes rezultāti apliecina vienotas koncepcijas izstrādes un izmantošanas nepieciešamību svešvalodu studiju kursu plānošanā un organizēšanā.

Izvērtējot studiju virzienus Latvijā, eksperti pārliecinājās par to, ka studiju process pilnveidojams visās augstskolās. Daudzās mācību iestādēs mācību metodes ir tradicionālas, trūkst inovācijas un modernu risinājumu. Vērojama nepietiekama angļu valodas iekļaušana studiju programmās un tās regulāra lietošana gan studentiem, gan arī pasniedzējiem. Vairākās augstskolās studenti angļu valodu nereti pārvalda labāk par personālu. Angļu valoda būtu vairāk lietojama saskarsmē, apmācībā un studiju darbos, ietverot studiju programmās plašāku un regulārāku angļu vai citas svešvalodas pielietojumu gan sarunvalodā, gan rakstveidā. Ieteicams darbos lietot vairākas svešvalodas – krievu un angļu kopā ar latviešu valodu. Mērķtiecīgāk jāpaplašina studentu un pasniedzēju angļu valodas zināšanas, kā mutiskās, tā arī rakstiskās, atbilstīgi Eiropas valodu

kompetences nosacījumiem. („*Ekspertu vērtējums pa studiju virzieniem Latvijā*”http://www.aip.lv/ESF_projekts_publ_32_9.htm)

Ekspertu vērtējumā konstatēts, ka izglītības programmu īstenošanā ir laba sadarbība ar citām augstskolām Eiropā un ārpus tās, sadarbība starp Latvijas augstskolām vērtējama kā vāja.

Pētījuma secinājumi ņemami vērā svešvalodu studiju plānošanā un organizēšanā. („*Ekspertu vērtējums pa studiju virzieniem Latvijā*”http://www.aip.lv/ESF_projekts_publ_32_1.htm)

Pašreizējā situācijā Latvijas augstākajā izglītībā meklējami jauni risinājumi. Kā alternatīvs variants tiek piedāvāts augstākās izglītības modelis, kas balstīts uz moduļu principa. Studiju moduļa izpratnē nav būtisku atšķirību no eksistējošās studiju programmu sistēmas. Tomēr studiju moduli var izprast arī atšķirīgi – kā patstāvīgu, pabeigtu studiju daļu. Studiju modulis tiek saprasts kā vairāku studiju kursu kopums, kuru apgūstot studējošais iegūst konkrētas kompetences, kas ir skaidri formulētas, pazīstamas darba tirgū un nodrošina izglītības turpināšanas iespējas gan formālajā, gan neformālajā izglītībā. Augstākās izglītības modelim, kas balstīts uz moduļu principu, ir vairākas priekšrocības:

- ļauj studējošajam brīvi veidot savu studiju programmu, ņemot vērā savas vajadzības un nepieciešamību;
- ļauj īstenot mūžizglītības principu, dažādos dzīves posmos pēc nepieciešamības atgriežoties studēt kādā noteiktā modulī, papildinot jau esošo kvalifikāciju ar jaunu;
- moduļa struktūra ir elastīga, vienkārši nomainīt vienu moduli ar otru. (*Jermolajeva, 2007:17*)

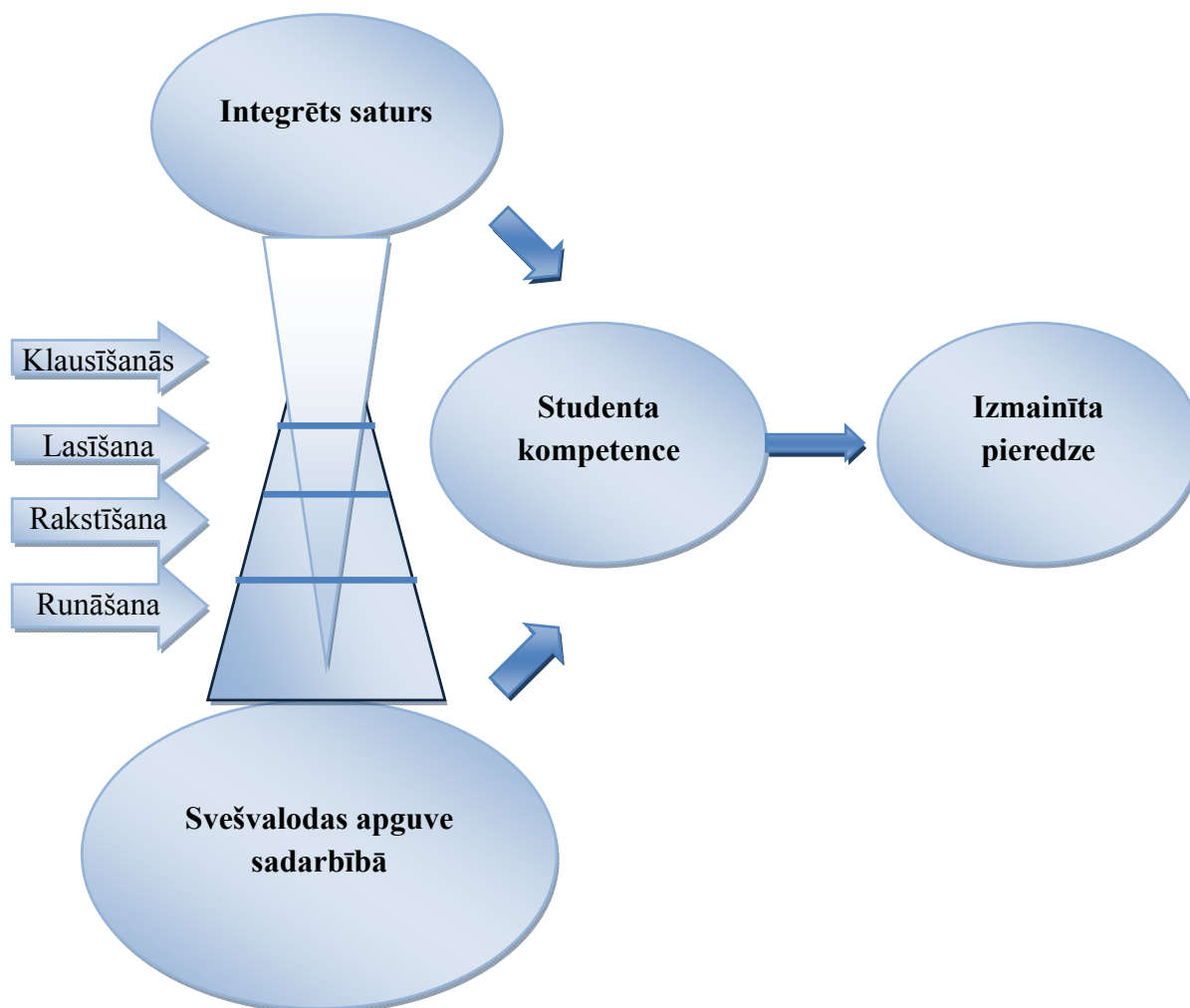
Moduļi ir orientēti uz dažādām jomām, tajos iekļautie kursi centrēti uz problēmām un ir interdisciplināri, tiek izmantota zinātņu integrācija, dominē uz studentiem centrēta pieeja, liels studentu patstāvīgo studiju īpatsvars. (*Blūma, 2006:21*) Augstākās izglītības sistēmā iezīmējas problēma par demokrātisku, brīvu, atbildīgu, pašnoteiktu izglītības subjektu no vienas puses un izglītības institūciju kā ierobežojošo varas struktūru – no otras. Pakļaujoties augstskolas formālo prasību bezierunu izpildei, tiek riskēts ar studentu un mācību spēku patstāvīga intelektuālā ceļa meklējumu pazaudēšanu. Piemēram, jaunas radošas idejas var palikt nerealizētas, atduroties pret obligātu studiju plānu. Protams, pašu studentu atbildība par patstāvīgu studiju procesa plānošanu arī saistīta ar risku. Skatot studēšanas brīvību visplašākajā filozofiskajā nozīmē, runa ir par brīvību uzņemties atbildību. Studentiem ir būtu jābūt atbildīgiem par savām idejām, darbību, viņu uzdevums ir apzināti izvērtēt studiju programmās apgūto. (*Rubene, 2006:13*).

Svešvalodu studijās veidojama vienota koncepcija (vienas augstskolas mērogā, starp augstskolām, starptautiskās sadarbības ietvaros), kas pamatots uz valodas apguves nosacījumiem, studiju pedagoģiskajiem principiem, starpdisciplināro pieeju, svešvalodu studiju rezultātu: studentu pieredzes apguvi,

mācīties un vienībā lietot svešvalodu. Svešvalodu studijās izmantojami vienoti vērtēšanas un pašnovērtēšanas kritēriji.

Saskaņā ar svešvalodu studiju modeli, svešvalodas studijas raksturo

- studentu pieredzes izziņāšana (valodas prasmju apguves līmeņu noteikšana, valodas mācīšanās pieredzes apzināšana, motīvu, interešu un vajadzību noskaidrošana);
- svešvalodas saturs veidošana mijšakarībā ar studentu iepriekš iegūto pieredzi un sabiedrības procesu studijām;
- interaktivitātes mijšakarība saturs un saturs apguves organizācijas vienotībā;
- mācīšanās pieredzes pilnveidošanās interaktivitātes mijšakarībā (studenti apgūst saturu sadarbībā: klausoties, lasot, rakstot, runājot);
- studiju procesa gaitā veidojas kompetence, kas, kļūvusi par vērtību, izmaina studenta pieredzi, kuru var pārnest, izmantot citos studijuursos un reālās dzīves situācijās. Pārnesi raksturo radošuma pakāpi studiju procesā (1. att.)

1.attēls. Svešvalodu studiju modelis
 Figure 1. Model of foreign language studies
 (Liepa, 2011:28)

Vienota pieeja svešvalodu studijām *A common approach to foreign language studies*

Pētījumā izstrādāti ieteikumi svešvalodu studiju kursu aprakstu veidošanai, kas pamato tālāko studiju procesa plānošanu un organizēšanu. Pamatojoties uz valodas apguves un pedagoģijas principiem, veidoti vispārīgie studiju kursu aprakstu nosacījumi. Tomēr, ņemot vērā katra studenta, katras studentu grupas atšķirības un vienreizību, nevar vienu svešvalodas studiju kursa aprakstu izmantot visām attiecīgās specialitātes grupām. Izmantojot svešvalodas studiju kursu aprakstu pamatnosacījumus, sākot darbu ar jaunu studentu grupu, studiju kursa apraksts ir veidojams no jauna, piemērojams katra studenta, studentu grupas vajadzībām.

Studiju kursa plānošanas gaitā ievērojami studentu izpētes rezultāti, izmantojami sadarbības un līdzdarbības principi. Pamatojoties uz kopējo mērķi, kas izveidots, ievērojot veseluma pieeju valodas apgūvē, pēc studentu valodas prasmju līmeņu, vajadzību un interešu apzināšanas, izvirzāmi individuālie mērķi un nosakāmas prioritātes darbā ar attiecīgās grupas studentiem.

Studentu objektīvās vajadzības (valodas prasmju apguves līmeņi, mācību pieredze, saturs, valodas lietošana, kompetences) tiek diagnosticētas pēc svešvalodu prasmju apguves pašnovērtēšanas līmeņiem un prasmju, mācīšanās un profesionālās lietošanas integrācijas vērtēšanas līmeņiem. Studentu subjektīvās vajadzības izpaužas viņu vēlmēs, cerībās, attieksmēs, psihiskajās īpašībās, kuras nav iespējams diagnosticēt ar līmeņu vai testu palīdzību. Subjektīvie faktori ir arī intereses, vajadzības, studentu izjūtas konkrētajā vidē. Vispārīgie studiju kursu aprakstu veidošanas ieteikumi papildināmi ar studentu pašpieredzes izpētes analīzi, kuras veikšanai pētījuma gaitā tika izveidota studentu aptaujas anketa. Ar studentu svešvalodas prasmju apguves līmeņu apzināšanu nepietiek, lai plānotu turpmāko studiju procesu, izvirzītu individuālos mērķus, izvēlētos piemērotu saturu. Nepieciešama ir studentu subjektīvo vajadzību, interešu un prioritāšu analīze. Svarīgi ir zināt, kādam nolūkam studenti vēlas apgūt svešvalodu, kādi temati viņus interesē, kuru prasmju apguvi viņi uzskata par svarīgāku. Noskaidrojamas grūtības, kuras studentiem rodas svešvalodas lietošanā, kāpēc. Apzināmas vēlamās studiju metodes un studentu iepriekšējā svešvalodu apguves pieredze.

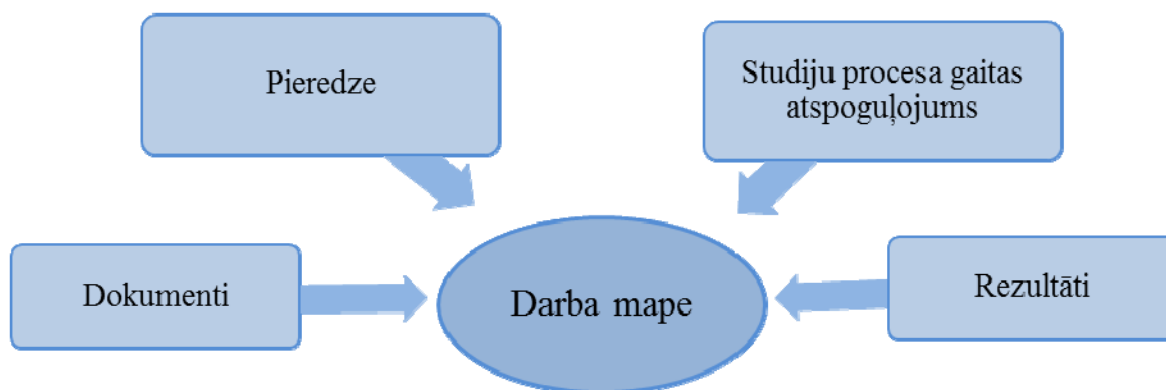
Studentu personisko un darba jautājumu aktualizācija integrējama ar profesionālajiem tematiem un katra studenta svešvalodas prasmju apguves līmeni.

Analizējot Latvijas Universitātes studiju programmu „Sociālais pedagogs” un „Pamatizglītības skolotājs”, Daugavpils Universitātes studiju programmas „Pirmsskolas skolotājs”, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas studiju programmas „Vidējās izglītības bioloģijas un dabas zinību skolotājs”, Biznesa augstskolas Turība studiju programmas „Tūrisma stratēģiskā vadība”, Liepājas Universitātes studiju programmas „Pamatizglītības skolotājs”, Rīgas

Stradiņa universitātes studiju programmas „Sociālais darbs”, Rēzeknes Augstskolas studiju programmas „Sociālais pedagogs” studiju kursu aprakstus, var secināt, ka studentu svešvalodas apguves līmeņi tiek pielīdzināti vienādam sasniedzamajam rezultātam.

Sekmīgs svešvalodu studiju process ir saistīts ar regulāru studentu individuālās izaugsmes novērošanu, panākumu un grūtību izvērtēšanu, jaunu mērķu un uzdevumu izvirzīšanu. Studentu attīstība un sasniegumi ikdienas mācību procesā tiek atspoguļoti valodas apguvēju darba mapē (*portfolio*). Darba mapē ietverama gan procesa, gan rezultāta izvērtēšana. Ikvienā darba mapē ietverama attiecīgā dokumentācija: studiju programma, studiju kursa apraksts, informācija par starpdisciplīnu integrāciju, izmantotajiem kritērijiem.

Darba mapē (2. att.) iekļaujama informācija par studenta valodu apguves pieredzi (kad un kur apgūta svešvaloda, kādi sertifikāti iegūti), dokumenti (svešvalodas un profesionālo studiju kursu apraksti), apraksti par studiju procesa gaitu (valodas apguves prasmju pašnovērtējums un studentu svešvalodas prasmju apguves, mācīšanās un profesionālās lietošanas integrācijas vērtējums svešvalodas studiju sākumā, informācija par interesēm, valodas lietošanas vajadzībām, mācīšanās stila apraksts, docētāja un studenta kopīgi definēti mērķi, mērķu sasniegšanas veidi, veiktie darbi) un rezultāti (valodas apguves prasmju pašnovērtējums un studentu svešvalodas prasmju apguves, mācīšanās un profesionālās lietošanas integrācijas vērtējums svešvalodas studiju beigās, studentu pašu veidoti vērtēšanas kritēriji).

2.attēls. Darba mapes struktūra
Figure 2. The structure of the portfolio

Vienotas koncepcijas izstrāde attiecināma arī uz darba mapes veidošanu un izmantošanu gan vienas mācību iestādes ietvaros, gan starp dažādām mācību iestādēm.

Pēdējā laikā ļoti populāra augstākajās izglītības iestādēs kļuvusi starpdisciplinārā pieeja. Reālās situācijas analīzes rezultātā var secināt, ka dažādu profesionālo kursu docētāji bieži izmanto lasīšanas un tulkošanas pieeju darbā ar tekstiem svešvalodā. Studentiem tiek iedoti docētāja izvēlēti teksti, kas

neatbilst viņu valodas apguves pieredzei, netiek sniegta iespēja izvēlēties un atrast savu tekstu, netiek ievēroti valodas apguves nosacījumi. Vienotas koncepcijas trūkuma dēļ netiek lietota veseluma pieeja valodas apgūvē, studiju procesa plānošanā un organizācijā vērojamas tradicionālās pedagoga un studenta attiecības. Docētājiem, kuri studijuursos iekļauj svešvalodas tekstu tulkošanu, būtu jāsadarbojas ar svešvalodu docētājiem integrēta satura veidošanā, kā arī izmantojama studentu darba mapēs esošā informācija.

Pašreizējās situācijas analīze liecina, ka integrēta satura veidošana notiek daļēji un nesistemātiski. No vienas puses, svešvalodu docētāji iekļauj studijuursos ar specializāciju saistītus tematus, radot apstākļus studentu profesionālo kompetenču pilnveidošanai, taču neveidojas sistemātiska sadarbība ar citu studiju kursu docētājiem. Nenotiek informācijas apmaiņa par studentu individuālajiem sasniegumiem. No otras puses, dažādu studiju kursu docētāji izmanto lasīšanas – tulkošanas pieeju, uzdodot studentiem tulkot profesionālus tekstus, neievērojot valodas apguves komponentu integrāciju un individualizācijas pieeju. Pieredze rāda, ka šajā situācijā nozīmīga ir katra studenta svešvalodas studiju darba mape, kurā tiktu atspoguļota studentu svešvalodu studiju pieredze, sasniegumi un veiktais darbs. Pamatojoties uz šo informāciju, veidojama sadarbība starp svešvalodu un citu studiju kursu docētājiem. Vienota koncepcija par darba mapes veidošanu būtu nepieciešama arī visām augstākajām mācību iestādēm. Studentiem, kuri ir studējuši dažādās augstskolās, vienota koncepcija palīdz attīstīt prasmes un kompetences, neatkarējoties, pamatojoties uz jau gūto pieredzi, kas uzkrājama darba mapē un izmantojama dažādās dzīves situācijās. Arī vispārīgie studiju kursu aprakstu veidošanas ieteikumi papildināmi ar studentu pašpiedzētes izpētes analīzi, kuras veikšanai pētījuma gaitā tika izveidota studentu aptaujas anketa. Ar studentu svešvalodas prasmju apguves līmeņu apzināšanu nepietiek, lai plānotu turpmāko studiju procesu, izvirzītu individuālos mērķus, izvēlētos piemērotu saturu. Nepieciešama ir studentu subjektīvo vajadzību, interešu un prioritāšu analīze. Svarīgi ir zināt, kādam nolūkam studenti vēlas apgūt svešvalodu, kādi temati viņus interesē, kuru prasmju apguvi viņi uzskata par svarīgāku. Noskaidrojamas grūtības, kuras studentiem rodas svešvalodas lietošanā, kāpēc. Apzināmas vēlamās studiju metodes un studentu iepriekšējā svešvalodu apguves pieredze (1. tab.). Analizējot esošos studiju kursu aprakstus, var secināt, ka studentu svešvalodas apguves līmenis tiek apzināts atšķirīgi.

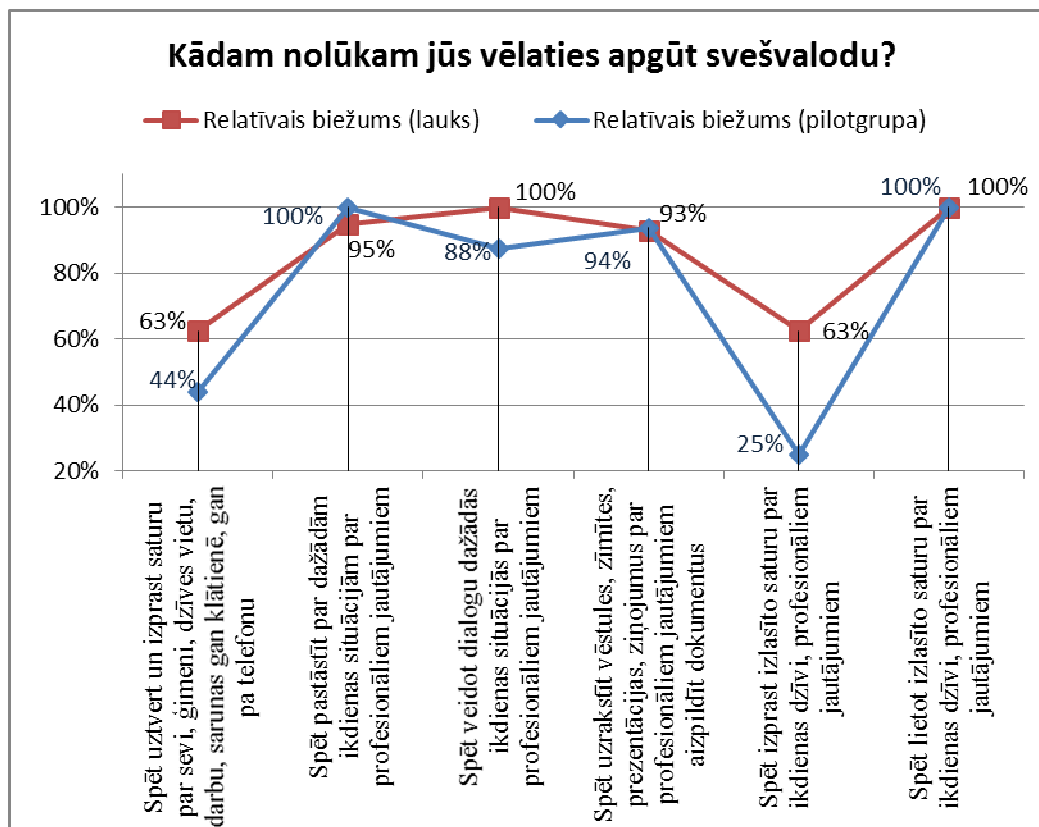
1.tabula. Studentu mācīšanās un mācīšanas nosacījumi
Table 1. Students' learning and teaching conditions

Studentu mācīšanās	Studentu mācīšana
Mācīšanās kļūst par cilvēka attīstības iekšējo nepieciešamību	Studiju procesā uzsvars tiek vērsts uz izpratnes un attieksmes veidošanu par mācību būtību, pamudinājumu pašiniciatīvai un pašdarbībai. Valodas apguves nosacījumu izpratne.
Studentiem raksturīga sava dzīves pieredze, priekšstati par mācīšanos, savām spējām, vajadzības, pašvērtējums, priekšzināšanas	Diagnosticēšanas sistēmas izveidošana un tās izmantošana mācību sākumā sekmīgai turpmākā darba plānošanai un gaitai. Valodas apguves līmeņa apzināšana. Patstāvīgas darbības plānošana.
Mācīšanās konkrēto vajadzību apzināšana	Studentu līdzdalība mācību procesa plānošanā un organizēšanā
Studentu vēlme izpausties, komunicēt ar grupas biedriem	Atbilstošas metodikas un tehnikas izvēle
Psiholoģiskā klimata ietekme uz studiju procesu	Labvēlīgas, draudzīgas un patīkamas vides radīšana
Vecuma ietekme uz studiju procesu	Pedagoga un studentu vienlīdzība, aktīva darbība, sadarbība
Stila, tempa atšķirības	Individuālo īpašību ievērošana
Studentu ieinteresētība rezultātā	Pašnovērtējuma, vērtējuma plānošana un izveide

Rezultāti **Results**

Studentu subjektīvo vajadzību un prioritāšu izpēte veikta, analizējot studentu aptaujas anketas Anketu veido reālo situāciju konstatējoši jautājumi un studentu pārdomām un ierosinājumiem atvēlētā daļa, kuras rezultāti interpretēti kvantitatīvi ar SPSS datu analīzes programmu (3. att.). Anketas jautājumi pamatojas uz pētījumā izveidotajiem kritērijiem. Aptaujā piedalījās RPIVA skolotāju programmu studenti. Aptaujas rezultāti parāda, ka 63% aptaujāto studentu vēlas spēt uztvert un izprast saturu par sevi, ģimeni, dzīvesvietu, darbu, sarunas gan klātienē, gan pa telefonu, 6% aptaujāto studentu vēlas spēt izprast izlasīto saturu par ikdienas dzīvi un profesionāliem jautājumiem, 100% aptaujāto studentu vēlas spēt veidot dialogu dažādās ikdienas situācijās, par profesionāliem jautājumiem, 93% aptaujāto studentu vēlas attīstīt savas rakstītprasmes, 63% aptaujāto studentu vēlas spēt pastāstīt par nepieciešamo tematu, 100% vēlas spēt lietot izlasīto saturu par ikdienas dzīvi un profesionāliem jautājumiem (3. att.). Pēc studentu anketu analīzes var secināt, ka rezultāti ir analogi pilotpētījumā iegūtajiem rezultātiem. Svešvalodas studiju procesā lielāka uzmanība jāpievērš valodas lietošanai, nevis satura uztveršanai un izprašanai. Ievērojamas dažādas valodas lietojuma jomas: personiskā, sabiedriskā un profesionālā.

Aptaujā iegūtie rezultāti ļauj secināt, ka galvenās problēmas svešvalodu apguvē galvenokārt rada informācijas izmantošana rakstos un mutvārdos (3. att.). 44% aptaujāto studentu atzīst, ka viņiem ir grūtības informācijas ieguvē, 93% aptaujāto saskaras ar grūtībām starpkultūru saskarsmē.

3.attēls. Svešvalodu apguves vajadzības
Figure 3. Needs of foreign language acquisition

93% no studentiem ir grūtības informācijas izmantošanā rakstos, 100% uzskata, ka apgrūtināta ir informācijas izmantošana mutvārdos, 93% uzskata, ka grūtības sagādā lietišķā sarakste. Plānojot studiju procesu un izvēloties piemērotus līdzekļus, metodes un paņēmienus, jāņem vērā pastāvošās grūtības valodas lietošanā.

Secinājumi *Conclusions*

Svešvalodu studijās veidojama vienota koncepcija (vienas augstskolas mērogā, starp augstskolām, starptautiskās sadarbības ietvaros). Svešvalodu studijās izmantojami vienoti vērtēšanas un pašnovērtēšanas kritēriji. Pētījumā sniegti ieteikumi vienotas svešvalodu studiju koncepcijas izveidei, studiju kursu aprakstu, darba mapes veidošanai un izmantošanai, vienotas starpdisciplīnu saiknes nostiprināšanai. Izmantojot svešvalodas studiju kursu aprakstu pamatnosacījumus, studiju kursa apraksts ir piemērojams katras studentu grupas

vajadzībām. Studiju kursa plānošanas gaitā ievērojami studentu objektīvo un subjektīvo vajadzību izpētes rezultāti. Pamatojoties uz kopējo mērķi, studenti var izvirzīt individuālo mērķi un docētājs noteikt prioritātes darbā ar attiecīgās grupas studentiem. Sekmīgs svešvalodu studiju process ir saistīts ar regulāru studentu individuālās izaugsmes novērošanu (panākumu un grūtību izvērtēšana, jaunu mērķu un uzdevumu izvirzīšana). Cēloņi svešvalodas lietošanas grūtībām meklējami dažādajās pieejās un metodēs, kuras izmanto svešvalodu skolotāji gan skolās, gan citās mācību iestādēs. Ievērojot grupas izpētes rezultātus, nodarbību laikā jāparedz aktivitātes, kas sekmē valodas lietošanu dažādās situācijās, bet sagatavošanās nodarbībām paredzama, gatavojot patstāvīgos darbus, lasot studentu valodas līmenim un interesēm atbilstošus tekstus, veicot rakstu darbus.

Summary

The article explores and analyzes the overall situation of the foreign language studies in Latvia. Students' reflections confirm the necessity for a study process organization change to create a study environment, which would stimulate the language use for individual needs. The causes of difficulties are connected with different approaches and methods used by foreign language teachers. The study process should create conditions for the self-actualization and development. Based on the common goals, students may choose individual objectives. Successful language learning process is related to the regular monitoring of students' personal growth. According to the results of the study groups, classes should provide activities that promote the use of language in different situations, but the preparatory activities should be connected with reading of the relevant texts based on the students' language level and interests and writing. The study recommends the concept for organization of common foreign language studies, the creation of the course description, portfolio and strengthening of the interdisciplinary links.

Literatūra References

- Blūma D. (2006). Izglītības zinātnes: teorija un prakse maģistru programmā. In Kangro A. (red.) *LU Raksti. Izglītības vadība*. (pp.15–27). Rīga: LU.
- Eiropas Savienības struktūrfondi (2007). *Augstāko un profesionālo mācību iestāžu absolventu profesionālā darbība pēc mācību beigšanas*. Rīga: LU.
- Jermolajeva L. (2007). Augstākās izglītības stratēģijas jautājumi. In Žogla I. (red.) *LU Raksti. Pedagoģija un skolotāju izglītība*. (pp.14–26). Rīga: LU.
- Liepa D. (2011). *Svešvalodas apguves komponentu integrācija studiju procesā*. Rīga: LU.
- Liepa D. (2011). Svešvalodu studiju process un tā analīze. In *Konferences „Sabiedrība, Integrācija, Izglītība” materiāli*. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola, 606-615.
- Rubene Z. (2006). Kritiskās domāšanas aktualitāte augstākās izglītības reformu kontekstā. In Žogla I. (red.) *LU Raksti. Pedagoģija un skolotāju izglītība*. (pp.9–18). Rīga: LU.
- Ekspertu vērtējums pa studiju virzieniem Latvijā*. Retrieved from http://www.aip.lv/ESF_projekts_publ_32_9.htm
- Ekspertu vērtējums pa studiju virzieniem Latvijā*. Retrieved from http://www.aip.lv/ESF_projekts_publ_32_1.htm